

Høringsnotat om endringer i årsregnskapsforskriften for verdipapirforetak

20. desember 2005

KREDITILSYNET

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	2
2	Endringsloven av 10. juni 2005	3
2.1	Prinsippanvendelse selskapsregnskap/ konsernregnskap.....	3
2.2	Finansielle instrumenter.....	3
2.3	Endringer i egenkapital.....	4
2.4	Egne aksjer.....	4
2.5	Oppstillingsplaner.....	4
3	Filialer av utenlandske foretak	5
3.1	Innledning.....	5
3.2	Kredittilsynets høringsnotat av 23. august 2002.....	5
3.3	Ot.prp nr. 15 (2003-2004).....	6
3.4	Ny vurdering.....	6
4	Forvaltningsselskaper	6
4.1	Gjeldende rett.....	6
4.2	Kredittilsynets vurdering.....	7
	Utkast til forskrift om endring av forskrift av 23. august 1999 nr. 957 om årsregnskap m.m. verdipapirforetak	8

1 Innledning

Regnskapsloven har ved to anledninger det siste året blitt betydelig endret - ved endringslov av 10. desember 2004 nr. 81 og ved endringslov av 10. juni 2005 nr. 46. Loven har etter disse endringene et tosporet system bestående av *IFRS-forordningens system* og *lovens ordinære system*. Foretak som utarbeider regnskap etter IFRS-forordningens system har rett og plikt til å utarbeide regnskap etter alle EU-godkjente IFRS som er gjennomført i norsk rett. Kredittilsynet har tidligere vurdert behovet for endringer i årsregnskapsforskriften for verdipapirforetak som følge av endringslov av 10. desember 2004. Kredittilsynets forslag ble etter høring oversendt departementet den 2. mars 2005. Kredittilsynet har videre i høringsnotat av 21. juni 2005 foreslått at verdipapirforetak gis samme adgang som foretak generelt til å benytte IFRS i selskapsregnskapet. Begge endringsforslagene er per 19. desember 2005 fortsatt til behandling i Finansdepartementet.

Kredittilsynet foreslår i dette høringsnotatet endringer i årsregnskapsforskriften for verdipapirforetak tilsvarende forslaget for banker og forsikringsselskaper slik det fremkommer av høringsnotat av 31. oktober 2005.

Videre foreslås det at filialer av utenlandske verdipapirforetak skal underlegges årsregnskapsforskriften for verdipapirforetak tilsvarende det som er foreslått for filialer av utenlandske finansinstitusjoner, jf høringsnotat av 31. oktober 2005. Kredittilsynet foreslår i

tillegg at også forvaltningsselskaper med tillatelse til å yte aktiv forvaltning underlegges årsregnskapsforskriften for verdipapirforetak.

2 Endringsloven av 10. juni 2005

2.1 Prinsippanvendelse selskapsregnskap/ konsernregnskap

Regnskapsloven § 3-6 har inntil siste lovendring inneholdt en eksplisitt bestemmelse om at datterselskap som konsolideres, med unntak av utenlandske selskap, skal anvende samme prinsipper som i morselskapet/konsernregnskapet. Etter siste lovendring følger kravet til ensartet prinsippanvendelse kun av regnskapsloven § 4-4 første punktum.

Etter forskriften § 2-2 første ledd nr 1 skal verdipapirforetak, som er datterselskap, utarbeide selskapsregnskap etter andre prinsipper enn morselskapet dersom det er nødvendig etter bestemmelsene i kapittel 3. Med endringene i regnskapsloven § 3-6, jf § 4-4 annet punktum, fremstår bestemmelsen som overflødig og foreslås opphevet.

Etter forskriften § 2-2 første ledd nr 2 kan datterselskap av verdipapirforetak utarbeide selskapsregnskapet etter andre prinsipper enn morselskapet. Også denne bestemmelsen anses overflødig etter endringene i regnskapsloven og foreslås opphevet.

I henhold til forskriften § 2-2 annet ledd skal konsernregnskapet (i situasjoner beskrevet i første ledd) bygge på datterselskapets selskapsregnskap omarbeidet i samsvar med de prinsipper konsernregnskapet utarbeides etter. Bestemmelsen vil med de endringer som er foreslått ovenfor være overflødig ved siden av regnskapsloven § 3-6 annet ledd som har tilsvarende materielle innhold. Forskriften § 2-2 forelås etter dette opphevet i sin helhet. Gjeldende § 2-3 blir ny § 2-2.

Endringene i regnskapsloven § 3-6 og § 4-4 gjelder med virkning fra og med regnskapsåret 2005. Kredittilsynet foreslår at forskriften § 2-2 oppheves med virkning fra samme tidspunkt.

2.2 Finansielle instrumenter

Derivatkontrakter med finansielt oppgjør skal etter årsregnskapsforskriften § 3-1 første ledd første punktum vurderes til virkelig verdi, selv om kontraktene ikke er finansielle instrumenter som nevnt i regnskapsloven § 5-8 første ledd. Etter siste lovendring i § 5-8 skal finansielle instrumenter og varederivater vurderes til virkelig verdi dersom visse kriterier er oppfylt. I relasjon til varederivater gjennomfører endringen i § 5-8 fjerde direktiv artikkel 42a nr. 2. Kredittilsynet forstår det slik at definisjonen er ment å dekke kontrakter som nevnt i IAS 39.5. Forskriftens § 3-1 første ledd første punktum er således dekket i regnskapsloven § 5-8 første ledd. Kredittilsynet foreslår på denne bakgrunn at forskriften § 3-1 første ledd første punktum oppheves.

Kredittilsynet foreslår videre at ordlyden "andre derivatkontrakter" i årsregnskapsforskriften § 3-1 første ledd nytt første punktum endres til "varederivater" slik at begrepsbruken blir sammenfallende med regnskapsloven § 5-8 første ledd. Begrepet varederivater i regnskapsloven og årsregnskapsforskriften samsvarer ikke nødvendigvis helt med verdipapirhandelens definisjon av varederivater. Det avgjørende for om instrumentet/kontrakten skal/kan vurderes til virkelig verdi vil være hvorvidt instrumentet/kontrakten tilfredsstillter definisjonen i IAS 39.

Endringene i regnskapsloven § 5-8 første ledd gjelder med virkning fra og med regnskapsåret 2005. Kredittilsynet foreslår at endringene i forskriftens § 3-1 første ledd skal gjelde fra samme tidspunkt.

2.3 Endringer i egenkapital

Regnskapsloven § 3-2 første ledd nytt annet punktum angir at årsregnskapet i tillegg til resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger *kan* inneholde en oppstilling av endringer i egenkapitalen. I tilknytning til nevnte bestemmelse er det inntatt et nytt tredje punktum i regnskapsloven § 7-25 annet ledd hvor det fremgår at opplysninger om endringer i egenkapitalen kan gis i egen oppstilling i stedet for i noter. Kredittilsynet foreslår en teknisk tilpasning til endringen i regnskapsloven ved å legge til følgende setning i årsregnskapsforskriften § 5-3 nytt fjerde punktum: *"Opplysningene kan i stedet gis i oppstillingen av endringer i egenkapitalen, jf regnskapsloven § 3-2 første ledd annet punktum."*

Endringene i regnskapsloven § 3-2 og § 7-25 gjelder med virkning fra og med regnskapsåret 2005. Kredittilsynet foreslår at forskriften § 5-3 nytt fjerde punktum skal gjelde fra samme tidspunkt.

2.4 Egne aksjer

Regnskapsloven § 6-2 nytt annet ledd tillater at beholdningen av egne aksjer kan spesifiseres i oppstillingen av endringer i egenkapital eller i note som et alternativ til at beholdningen skal føres opp på egen linje under posten selskapskapital. Dette samsvarer med løsningen i IFRS, jf IAS 1.76. Parallelt med denne endringen, er det inntatt en tilføyelse i regnskapsloven § 7-27 nytt første ledd om at egne aksjer må spesifiseres i noter eller i oppstillingen av endringer i egenkapital dersom egne aksjer ikke vises på egen linje under selskapskapital i balansen.

For verdipapirforetak er det av hensynet til offentlig rapportering og kontroll ønskelig at informasjonen fremkommer av standardiserte oppstillingsplaner. Kredittilsynet foreslår følgelig at det ikke åpnes opp for alternativet om angivelse av egne aksjer i noter i stedet for i balansen/egenkapitaloppstillingen for verdipapirforetak, jf årsregnskapsforskriften ny § 4-2 annet ledd og ny § 5-8.

Regnskapsloven § 6-2 nytt annet ledd og § 7-27 nytt første ledd gjelder med virkning fra og med regnskapsåret 2006. Kredittilsynet foreslår at forskriften ny § 5-8 skal gjelde fra samme tidspunkt.

2.5 Oppstillingsplaner

Verdipapirforetak er underlagt regnskapslovens oppstillingsplaner for resultatregnskap og balanse. Årsregnskapsforskriften §§ 4-1 og 4-2 stiller kun krav til oppdeling av enkelte poster.

I årsregnskapsforskriften for verdipapirforetak § 4-1 henvises det til regnskapsloven § 6-1 første ledd post 8 annen driftskostnad. Riktig post skal være 9. Kredittilsynet foreslår en teknisk endring av § 4-1 som retter opp denne henvisingsfeilen. Som følge av at regnskapsloven etter siste lovendring tillater resultatoppstilling etter funksjon, jf § 6-1a, foreslår Kredittilsynet at spesifikasjonskravet i forskriftens § 4-1 også gjøres gjeldende for denne resultatoppstillingen.

Regnskapslovens oppstillingsplan i § 6-2 har for post A III nr. 7 *Obligasjoner og andre fordringer*, etter siste lovendring blitt endret ved en oppsplitting slik at nr. 7 forbeholdes obligasjoner, mens ny nr. 8 forbeholdes andre fordringer. Den nye inndelingen tilsvarer kravet i årsregnskapsforskriften § 4-2 første ledd. Kredittilsynet anser følgelig § 4-2 første ledd som overflødig og foreslår at forskriftsbestemmelsen oppheves. Ved anvendelse av den alternative oppstillingsplanen i regnskapsloven § 6-2 fjerde ledd følger det av lovbestemmelsen at opplysningene må være spesifisert på tilsvarende måte som den ordinære oppstillingsplanen i § 6-2 første ledd. Kredittilsynet legger til grunn at dette innebærer et krav til å vise obligasjoner på egen linje og det ikke er behov for noen egen forskriftsbestemmelse om dette.

3 Filialer av utenlandske foretak

3.1 Innledning

Etter regnskapsloven § 1-2 nr 13 har filialer av utenlandske foretak full regnskapsplikt for virksomhet som drives i Norge. Som hovedregel er filialene unntatt for offentliggjøring av regnskapene, jf regnskapsloven § 8-1, men har innsendingsplikt til Regnskapsregisteret, jf regnskapsloven § 8-2.

3.2 Kredittilsynets høringsnotat av 23. august 2002

Etter gjeldende rett har filialer av utenlandske finansinstitusjoner, verdipapirforetak og verdipapirfond regnskapsplikt etter regnskapsloven. I høringsnotat av 23. august 2002 foreslo Kredittilsynet at filialer av tilsvarende utenlandske finansinstitusjoner og verdipapirforetak underlegges årsregnskapsforskriftens bestemmelser, jf utdrag fra side 12-13:

"Banker, forsikringselskaper og verdipapirforetak etablert i Norge er regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 5 og er i tillegg underlagt hhv. forskrift om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike av 16. desember 1998 nr. 1240, forskrift om årsregnskap m.m. for forsikringselskaper av 16. desember 1998 nr. 1241 og forskrift om årsregnskap for verdipapirforetak av 23. august 1999 nr. 957. Forskriftene hensyntar særlige virksomhetsspesifikke forhold i nevnte foretakstyper. Forskrift nr. 1240 og 1241 bygger hhv. på EUs regnskapsdirektiver for banker (Rdir. 86/635/EØF) og forsikringselskaper (Rdir. 91/674/EØF). Disse forskriftene er ikke gjort gjeldende for utenlandske filialer av slike foretak.

Per 9. april 2002 er samtlige filialer av utenlandske banker, samtlige forsikringselskaper med unntak av ett og samtlige verdipapirforetak hjemmehørende i EØS-området. Alle banker og forsikringselskaper innen EØS er underlagt regelverk utarbeidet i tråd med hhv. Rdir. 86/635/EØF og Rdir. 91/674/EØF. Hensynet til harmonisering taler derfor for at filialer av utenlandske banker og forsikringselskaper underlegges hhv. forskrift nr. 1240 og nr. 1241. Dette innebærer at regnskapsplikten i Norge for filialens virksomhet i stor grad vil samsvare med de plikter som gjelder i hjemstaten for det foretaket er en del av. En slik løsning vil i bedre grad hensynta særlige virksomhetsspesifikke forhold knyttet til bank og forsikringsvirksomhet, som f.eks. ikke er hensyntatt i regnskapslovens oppstillingsplan. Hensynet til virksomhetstilpasset regelverk taler også for at forskrift nr. 957 gjøres gjeldende for filialer av utenlandske verdipapirforetak.

Foretak underlagt hhv. forskrift om årsregnskap m.m. for banker og finansieringsforetak og morselskap av slike av 16. desember 1998 nr. 1240 og forskrift om årsregnskap m.m. for

forsikringsselskaper av 16. desember 1998 nr. 1241 skal ved ligning benytte særskilte næringsoppgaver. I rettledningen til næringsoppgavene følger det også at filialer av utenlandske foretak skal benytte vedkommende næringsoppgave. Næringsoppgavene er utformet i tråd med ovennevnte forskrifter. Dette underbygger ytterligere at utenlandske banker og forsikringsselskaper underlegges de respektive årsregnskapsforskriftene."

3.3 Ot.prp nr. 15 (2003-2004)

I Ot. prp. nr 15 (2003-2004) refererer Finansdepartementet til ovennevnte forslag fra Kredittilsynet: *"På bakgrunn av innspill fra utenlandske banker, forsikringsselskaper og verdipapirforetak, fremmet Kredittilsynet i høringsnotatet også forslag om regnskapspliktens innhold for filialer i Norge av slike foretak. Disse forslagene kan gjennomføres i forskrift i medhold av regnskapsloven § 10-1 tredje ledd"*.

3.4 Ny vurdering

Forslaget om at årsregnskapsforskriftene også skal omfatte filialer av utenlandske finansinstitusjoner og verdipapirforetak, ble imidlertid ikke gjennomført. Kredittilsynet har i høringsnotat til Finansdepartementet av 31. oktober 2005 på nytt foreslått at årsregnskapsforskriftene for finansinstitusjonene gjøres gjeldende for filialer av utenlandske finansinstitusjoner basert på de momenter som er anført ovenfor. Kredittilsynet foreslår i dette høringsnotatet at årsregnskapsforskriften for verdipapirforetak også gjøres gjeldende for filialer av utenlandske verdipapirforetak med virkning fra og med regnskapsåret 2006.

4 Forvaltningsselskaper

4.1 Gjeldende rett

Forskrift om årsregnskap for verdipapirforetak gjelder i dag kun for verdipapirforetak med tillatelse etter verdipapirhandelloven ("vphl."). Den 13. august 2003 trådte det i kraft nye bestemmelser i verdipapirfondloven ("vpfl."), det følger nå av vpfl. § 2-1 annet ledd at forvaltningsselskapene nå også kan gis tillatelse til å drive slik virksomhet som er beskrevet i lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel § 1-2 første ledd nr. 3 *"aktiv forvaltning av investorers portefølje av finansielle instrumenter på individuell basis og etter investors fullmakt"*. Etter vpfl. § 2-1 fjerde ledd kan forvaltningsselskaper med tillatelse til aktiv forvaltning etter melding til Kredittilsynet også yte tilleggstenestene *"rådgivning i forbindelse med finansielle instrumenter som nevnt i vphl. § 1-2 annet ledd"* og *"oppbevaring av fondsandeler"*. Det følger også av vpfl. § 2-1 annet ledd at en rekke av bestemmelsene i vphl. også gjelder i tillegg til bestemmelsene i vpfl. for forvaltningsselskap som driver aktiv forvaltning, forskrifter som er gitt i medhold av de aktuelle bestemmelsene i vphl gjelder også. Dette gjelder vphl. § 7-5 første ledd (*avdelingskontor, filial*), § 8-3 tredje ledd (*begrensning i annen virksomhet*), § 8-4 (*ansattes adgang til å drive næringsvirksomhet*), § 8-5 annet og tredje ledd (*handel i finansielle instrumenter for egen regning*), §§ 8-9 (*minstekrav til startkapital*) og 8-10 (*kapitaldekningskrav*), jf. 8-12 (*konsolideringsregler*), § 9-1 (*organisering av virksomheten*), § 9-2 (*god forretningsskikk*) og § 9-8 (*taushetsplikt*). For virksomheten gjelder i tillegg vphl. § 8-11 (*høyeste engasjement med enkelt kunde*), jf. §§ 8-12 (*konsolideringsregler*) og 8-13 (*sikkerhetsstillelse*), § 9-4 annet ledd (*handel i børsnoterte finansielle instrumenter*), § 9-7 (*oppgaveplikt og plikt til å foreta lydopptak*), § 11-2 (*forretningsvilkår*) og § 11-4 annet ledd (*underretning om utførte oppdrag*).

4.2 Kredittilsynets vurdering

Ettersom forvaltningsselskap med tillatelse til aktiv forvaltning blant annet vil drive samme type virksomhet som verdipapirforetak som har tillatelse til aktiv forvaltning, er administrasjonen av den oppfatning at det bør stilles samme krav til avleggelsen av regnskapet for disse to typer av institusjoner. At institusjonene er underlagt mange av de samme bestemmelser i vphl. bl.a kapitaldekningskrav, høyeste engasjement, krav om sikkerhetsstillelse, krav til organisering av virksomheten, forretningsvilkår osv. er forhold som trekker i retning av at forskrift om årsregnskap for verdipapirforetak også bør gjelde for forvaltningsselskap for verdipapirfond som driver aktiv forvaltning. Som nevnt gjelder forskriftene som er fastsatt i medhold av bestemmelsene som gjelder for forvaltningsselskapet, herunder forskrifter på kapitaldekningsområdet.

Begge typer institusjoner kan som ledd i virksomheten oppbevare klientmidler, derfor er det også krav om sikkerhetsstillelse etter vphl. § 8-13 for begge. Etter årsregnskapsforskriften er verdipapirforetak pålagt å gi opplysninger om klientmidlene i noter til regnskapet jf. årsregnskapsforskriften § 5-16 og det fremgår også av årsregnskapsforskriften at det kun er evt. overdekning eller underdekning av klientmidler som skal inngå i foretakets balanse, jf. § 4-3, mens forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til aktiv forvaltning ikke er pålagt å gi opplysninger om klientmidlene. Kredittilsynet vurderer det derfor slik at også av hensyn til opplysninger om klientmidlene bør årsregnskapsforskriften gjelde for forvaltningsselskap som driver aktiv forvaltning.

På bakgrunn av ovennevnte finner Kredittilsynet det naturlig å foreslå at forvaltningsselskap for verdipapirfond som har tillatelse til å drive aktiv forvaltning blir pålagt å avlegge årsregnskapet etter forskrift om årsregnskap for verdipapirforetak. Dette vil også innebære at forvaltningsselskap for verdipapirfond som har tillatelse til aktiv forvaltning må gi opplysninger om hhv. klientmidler, ansvarlig lånekapital, kapitaldekning, aksjer og andeler i andre selskaper, opplysninger om endring i egenkapitalen m.v slik som verdipapirforetak.

Utkast til forskrift om endring av forskrift av 23. august 1999 nr. 957 om årsregnskap m.m. verdipapirforetak

I.

I forskrift 23.08.1999 nr. 957 gjøres følgende endringer:

§ 1-1 skal lyde:

Forskriften gjelder

1. verdipapirforetak, jf lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel § 1-3 første ledd, som ikke er kredittinstitusjon,
2. *forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til aktiv forvaltning, jf lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond, og*
3. *filialer av utenlandske verdipapirforetak.*

Ny § 1-2 skal lyde:

§ 1-2. Definisjoner

Begrepet verdipapirforetak i denne forskrift skal også omfatte forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse etter verdipapirfondloven § 2-1 annet ledd.

§ 2-2 oppheves.

§ 2-3 blir ny § 2-2.

§ 3-1 skal lyde:

Finansielle instrumenter og varederivater som nevnt i regnskapsloven § 5-8 første ledd, skal vurderes til virkelig verdi dersom instrumentene

1. er klassifisert som omløpsmiddel,
2. inngår i en handelsportefølje med henblikk på videresalg, og
3. omsettes i et aktivt og likvid marked.

§ 4-1 skal lyde:

Resultatregnskapets oppstillingsplan som nevnt i regnskapsloven § 6-1 første ledd, skal for post 9 annen driftskostnad, oppdeles i følgende poster:

9.1 Tap på fordringer

9.2 Annen driftskostnad

Resultatregnskapets oppstillingsplan som nevnt i regnskapsloven § 6-1a første ledd post 2 omfatter kostnad solgte tjenester og skal inndeles i følgende poster:

2.1 tap på fordringer

2.2 kostnad solgte tjenester

§ 4-2 første ledd oppheves.

§ 4-2 annet ledd blir nytt første ledd.

§ 4-2 nytt annet ledd skal lyde:

Regnskapsloven § 6-2 annet ledd gjelder ikke. Beholdning av egne aksjer skal føres opp til pålydende på egen linje under posten selskapskapital.

§ 5-3 nytt fjerde punktum skal lyde:

Opplysningene kan i stedet gis i oppstillingen av endringer i egenkapitalen.

Ny § 5-8 skal lyde:

§ 5-8. Egne aksjer

Regnskapsloven § 7-27 første ledd gjelder ikke.

II. Ikrafttredelse

Endringer i § 2-2, § 3-1, § 5-3 og § 5-8 gjelder med virkning fra regnskapsår påbegynt 1. januar 2005 eller senere.

Endringer i § 1-1, § 1-2 og § 4-2 gjelder med virkning fra regnskapsåret påbegynt 1. januar 2006 eller senere.